नेपाल बैंक लिमिटेड, राष्ट्रिय वाणिज्य बैंक लिमिटेड र कृषि विकास बैंक लिमिटेड
अप्राविधिक तर्फका प्रशासन सेवा, प्रशासन/नगद समूह/उपसमूह, चौथो तह, सहायक/सहायक (नगद)/लेखपाल (प्रशासन) वा सो सरह पदको खुला प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

परीक्षा योजना (Examination Scheme)

यस पाठ्यक्रम योजनालाई एकीकृत परीक्षा प्रणाली (Unified Examination System) को आधारमा दुई चरणमा विभाजन गरिएको छ :

प्रथम चरण :– लिखित परीक्षा (Written Examination) पूर्णाङ्क :– २००

द्वितीय चरण :– अन्तर्वार्ता (Interview) पूर्णाङ्क :– ३०

प्रथम चरण : लिखित परीक्षा (Written Examination) पूर्णाङ्क :– २००

पत्र	विषय	पूर्णाङ्क	उतीर्णाङ्क	परीक्षा प्रणाली	प्रश्नसंख्या X अङ्क	समय
प्रथम	बैंकिङ्ग, व्यवस्थापन, लेखा, गणित र सूचना प्रविधि (Banking, Management, Accounting, Mathematics and Information Technoloy)	१००	४०	विषयगत (Subjective): छोटो र लामो उत्तर (Short &Long Answers)	१२ प्रश्न x ५ अङ्क ४ प्रश्न x १० अङ्क	२ घण्टा ३० मिनेट
द्वितीय	सेवा, समूह र संस्था सम्बन्धी (Service, Group and Institution related subject)	१००	४०	विषयगत (Subjective): छोटो र लामो उत्तर (Short &Long Answers)	८ प्रश्न x ५ अङ्क ६ प्रश्न x १० अङ्क	२ घण्टा ३० मिनेट

द्वितीय चरण :– अन्तर्वार्ता (Interview) पूर्णाङ्क :– ३०

विषय	पूर्णाङ्क	परीक्षा प्रणाली
अन्तर्वार्ता (Interview)	३०	मौखिक (Oral)

द्रष्टव्य :

१. सङ्गठित संस्थाको पदपूर्तिको लागि **आयोगबाट लिइने सबै सङ्गठित संस्थाको अप्राविधिक तर्फका सहायकस्तर द्वितीय श्रेणी, खरिदार वा सो सरह वा चौथो तह वा सो सरह पदको खुला प्रतियोगितात्मक लिखित परीक्षाको पूर्वयोग्यता परीक्षा (Pre-Qualifying Examination)** बाट छनौट भएका उम्मेदवारहरू मात्र एकीकृत परीक्षा प्रणाली (Unified Examination System) को आधारमा सञ्चालन हुने यस परीक्षामा सहभागी हुन पाउने छन ।

२. माथि उल्लिखित परीक्षा प्रणाली अनुसार नेपाल बैंक लिमिटेड, राष्ट्रिय वाणिज्य बैंक लिमिटेड र कृषि विकास बैंक लिमिटेडको अप्राविधिक तर्फका प्रशासन सेवा, प्रशासन/नगद समूह/उपसमूह, चौथो तह, सहायक/सहायक (नगद)/लेखपाल (प्रशासन) वा सो सरह पदको खुला प्रतियोगितात्मक परीक्षाको लागि प्रथम पत्र/विषयको विषयवस्तु एउटै (Common) र अनिवार्य हुनेछ। तर द्वितीय पत्रको सेवा, समूह र संस्था सम्बन्धी विषय संस्था/निकाय अनुरूप फरक फरक हुनेछ।

३. **प्रथम पत्र**को लिखित परीक्षा माथि बुँदा नं. ३ मा उल्लिखित सवै संस्था/निकायहरूको लागि संयुक्त रूपमा एउटै प्रश्नपत्रबाट एकैदिनमा हुनेछ । तर **द्वितीय पत्रको** सेवा, समूह र संस्था सम्बन्धी विषयको लिखित परीक्षा संस्था/निकाय अनुरूप अलग अलग दिनमा छुट्टाछुट्टै प्रश्नपत्रबाट हुनेछ।

४. लिखित परीक्षाको प्रश्नपत्रको माध्यम भाषा नेपाली र अंग्रेजी दुवै हुनेछ।

५. लिखित परीक्षाको माध्यम भाषा नेपाली वा अंग्रेजी अथवा नेपाली र अंग्रेजी दुवै हुनेछ।

६. परीक्षामा सोधिने प्रश्नसंख्या, अङ्क र अङ्कभार सम्बन्धित पत्र/विषयमा तोकिए अनुसार हुनेछ।

७. विषयगत प्रश्नका हकमा प्रत्येक खण्डका लागि छुट्टाछुट्टै उत्तरपुस्तिकाहरू हुनेछन्। उम्मेदवारले प्रत्येक खण्डका प्रश्नको उत्तर सोही खण्डको उत्तरपुस्तिकामा लेख्नुपर्नेछ।

८. यस पाठ्यक्रम योजना अन्तर्गतका पत्र/विषयका विषयवस्तुमा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएता पनि पाठ्यक्रममा परेका कानून, ऐन, नियम, विनियम तथा नीतिहरू परीक्षाको मिति भन्दा ३ महिना अगाडि (संशोधन भएका वा संशोधन भई हटाईएका वा थप गरी संशोधन भई) कायम रहेकालाई यस पाठ्क्रममा परेको सम्झनु पर्दछ।

९. **पाठ्यक्रम स्वीकृत मिति : २०८२/०६/०९**

नेपाल बैंक लिमिटेड, राष्ट्रिय वाणिज्य बैंक लिमिटेड र कृषि विकास बैंक लिमिटेड
अप्राविधिक तर्फका प्रशासन सेवा, प्रशासन/नगद समूह/उपसमूह, चौथो तह, सहायक/सहायक (नगद)/लेखपाल (प्रशासन) वा सो सरह पदको खुला प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

प्रथम पत्र (Paper I) :-

बैंकिङ्ग, व्यवस्थापन, लेखा, गणित र सूचना प्रविधि

(Banking, Management, Accounting, Mathematics and Information Technoloy)

खण्ड (A) - ३५ अङ्क (३ प्रश्न × ५ अङ्क, २ प्रश्न × १० अङ्क)

Section (A) - 35 Marks (3 Questions × 5 Marks, 2 Questions × 10 Marks)

1. **बैकिङ्ग (Banking)**
   - 1.1 बैकिङ्ग प्रणालीको इतिहास र विकासक्रम
     (History and development of banking system)
   - 1.2 नेपालको बैंकिङ्ग क्षेत्रको वर्तमान परिदृश्य र अवस्था
     (Present scenario and status of banking system in Nepal)
   - 1.3 बैंक तथा वित्तीय संस्था (BFIs) का प्रकार र वर्गीकरण
     (Types and classification of Banks and Financial Institutions -BFIs)
   - 1.4 केन्द्रीय बैंक र वाणिज्य बैंकको भूमिका र कार्यहरू
     (Role and functions of central bank and commercial banks)
   - 1.5 नेपालको बैंकिङ्ग क्षेत्रका चूनौती, समस्या र अवसरहरू
     (Challenges, issues and opportunities of banking in Nepal)
   - 1.6 वित्तीय पहुंच, वित्तीय साक्षरता र वित्तीय समावेशीकरण
     (Financial access, financial literacy and financial inclusion)

2. **बैकिङ्ग कानूनहरू (Banking Laws)**
   - 2.1 बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०७३
     (Bank and Financial Institution Act, 2073)
   - 2.2 नेपाल राष्ट्र बैंक ऐन, २०५८
     (Nepal Rastra Bank Act, 2058)
   - 2.3 बैकिङ्ग कसुर तथा सजाय ऐन, २०६४
     (Banking Offence and Punishment Act, 2064)
   - 2.4 सम्पत्ति शुद्धीकरण (मनि लाउन्डरिङ्ग) निवारण ऐन, २०६४
     (Asset (Money) Laundering Prevention Act, 2064)
   - 2.5 नेपाल राष्ट्र बैंकबाट जारी गरिएका एकीकृत निर्देशन
     (Unified Directives Issued by Nepal Rastra Bank)
   - 2.6 विनिमेय अधिकारपत्र ऐन, २०३४
     (Negotiable Instrument Act, 2034)

खण्ड (B) - ३५ अङ्क (३ प्रश्न × ५ अङ्क, २ प्रश्न × १० अङ्क)

Section (B) - 35 Marks (3 Questions × 5 Marks, 2 Questions × 10 Marks)

3. **व्यवस्थापन (Management)**
   - 3.1 संगठनः परिभाषा, उद्देश्य, प्रकार र संरचना
     (Organization: definition, objectives, types and structure)
   - 3.2 व्यवस्थापनको परिभाषा, सिद्धान्त र कार्यहरू
     (Definition, principles and functions of management)
   - 3.3 संगठनात्मक परिवर्तन र विकास
     (Organizational change and development)
   - 3.4 उत्प्रेरणाः अवधारणा र सिद्धान्तहरू
     (Motivation: concept and theories)
   - 3.5 संचार प्रणाली : प्रकार र उपकरणहरू
     (Communication system : types and tools)
   - 3.6 सुपरीवेक्षण, अनुगमन र नियन्त्रण
     (Supervision, monitoring and control)
   - 3.7 संस्थागत सुशासन
     (Corporate governance)

3.8 व्यवस्थापन सूचना प्रणाली
(Management information systems)

4. **लेखा (Accounting)**

4.1 लेखा प्रणालीको अवधारणा र सिद्धान्त
(Concept and principle of book keeping and accounting)

4.2 लेखा प्रणालीका विशेषता, प्रकार र उद्देश्यहरू
(Characteristics, types and objectives of accounting)

4.3 लेखा प्रणाली: एकल लेखा प्रणाली र दोहोरो लेखा प्रणाली
(Accounting system : single-entry and double-entry accounting system)

4.4 लेखा भौचर र सानो नगदी कोष
(Accounting vouchers and petty cash book)

4.5 सन्तुलन परीक्षण, हिसाब मिलान विवरण, अन्तर बैंक कारोबार, अन्तर शाखा कारोबार
(Trial balance, reconciliation statement, inter-bank transactions, inter-branch transactions)

4.6 नाफा नोक्सान हिसाब, आम्दानी र खर्च हिसाब तथा वासलात
(Profit and loss account, income and expenditure account and balance sheet)

4.7 वित्तीय विवरणहरूको महत्व र प्रयोग
(Importance and uses of financial statements)

4.8 आन्तरिक परीक्षण, आन्तरिक नियन्त्रण, आन्तरिक र बाहच लेखापरीक्षण
(Internal check, internal control, internal and external audit)

4.9 ह्रासकट्टी: अवधारणा, प्रकार र गणना विधि
(Depreciation: concept, types and methods)

खण्ड (C) - ३० अङ्क (६ प्रश्न × ५ अङ्क)

Section (C) - 30 Marks (6 Questions × 5 Marks)

5. **गणित (Mathematics) - २० अङ्क (४ प्रश्न × ५ अङ्क)**

5.1 ऐकिक नियम (Unitary method)
5.2 भिन्न र दशमलव (Fraction and Decimal)
5.3 प्रतिशत (Percentage)
5.4 अनुपात र समानुपात (Ratio and Proportion)
5.5 नाफा र नोक्सान (Profit and Loss)
5.6 छुट र कमिशन (Discount and Commission)
5.7 साधारण ब्याज र चक्रीय ब्याज (Simple Interest and Compound Interest)
5.8 साधारण तथा भारित औषत (Simple and Weighted average

6. **सूचना प्रविधि (Information Technology) - १० अङ्क (२ प्रश्न × ५ अङ्क)**

6.1 कम्प्युटर तथा सूचना प्रविधि सम्बन्धी आधारभूत ज्ञान
(Introduction to computer basics and information technology)

6.2 कम्प्युटर प्रणाली, इनपुट डिभाइस, आउटपुट डिभाइस
(Computer system, input device, output device)

6.3 कम्प्युटर अपरेटिङ सिस्टम (Computer operating systems)
6.4 हार्डवेयर र एप्लीकेसन सफ्टवेयर (Hardware and application software)
6.5 इन्टरनेट, इन्ट्रानेट, एक्स्ट्रानेट र ई-मेल (Internet, intranet, extranet, and e-mail)
6.6 विन्डोज (Windows), अफिस प्याकेज : वर्ड, एक्सेल र पावरपोइन्ट (Office package: Word, Excel and PowerPoint)
6.7 डाटावेस म्यानेजमेन्ट सिस्टम (Database Management System - DBMS)
6.1 बैंकिङ्ग प्रणालीमा सूचना प्रविधि र कृत्रिम बौद्धिकताको प्रयोग (Use of Information Technology and Artificial Intelligence (AI) in banking system)

राष्ट्रिय वाणिज्य बैंक लिमिटेड
अप्राविधिक तर्फ प्रशासन सेवा, प्रशासन समूह/नगद समूह, चौथो तह, सहायक (प्रशासन) र सहायक (नगद)
पदहरूको खुला प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

सेवा, समूह र संस्था सम्बन्धी
(Service, Group and Institution related subject)
द्वितीय पत्र (Paper II) :–
सामान्य बैंकिङ्ग, नगद तथा ढुकुटी व्यवस्थापन
(General Banking, Cash and Vault Management, and Bank Related)
खण्ड (A) – ५० अङ्क (६ प्रश्न × ५ अङ्क, २ प्रश्न × १० अङ्क)
Section (A) - 50 Marks (6 Questions × 5 Marks, 2 Questions × 10 Marks)

1. **प्रमुख बैंकिङ्ग शब्दावली तथा आधारभुत ज्ञान (Key Banking Terms and Basic Knowledge)**
   - 1.1 बैंकिङ्ग कर्जाका मुख्य प्रकारहरू (Banking loans/ credits: major types)
   - 1.2 निक्षेपका प्रकृति तथा प्रकारहरू (Deposits: nature and types)
   - 1.3 कर्जा-निक्षेप (CD) अनुपात, अनिवार्य नगद मौज्दात अनुपात र वैधानिक तरलता मौज्दात अनुपात (Credit-Deposit Ratio, Cash Reserve Ratio & Statutory Liquidity Ratio)
   - 1.4 विप्रेषण कारोबार (Remittance transaction)
   - 1.5 कर्जा सूचना तथा कालो-सूची सम्बन्धी व्यवस्था (Provisions of credit information and blacklisting)
   - 1.6 साख मूल्याङ्कन (Credit ratings)
   - 1.7 भर्चुअल बैंक र निओ बैंक (Virtual bank and Neo bank)
   - 1.8 ट्रेड फाइनान्स : प्रतित पत्र, बैंक जमानत (Trade finance: letter of credit, bank guarantee)

2. **दैनिक नगद कारोबार सञ्चालन (Daily Cash Handling)**
   - 2.1 नगद कारोबार (Cash transactions)
   - 2.2 नगद कारोबार स्थलको सुरक्षा व्यवस्था (Security measures in/around cash counters)
   - 2.3 नगद प्राप्ति तथा भुक्तानीमा अपनाउनुपर्ने सावधानीहरू (Precautions on cash receipts and payments)
   - 2.4 बैंक नोट (मुद्रा) हरूको सुरक्षा विशेषता सम्बन्धी जानकारी (Understanding of security features of bank currency/notes)
   - 2.5 नोट गणना, वर्गीकरण र बण्डल बनाउँदाको आवश्यक जानकारी (Necessary information while cash counting, tagging and bundling)
   - 2.6 तोडा चलान व्यबस्थापन (Cash /fund transfer management)
   - 2.7 सफा नोट नीति (Clean note policy)
   - 2.8 झुत्रा नोटहरूको व्यवस्थापन (Management of soiled notes)

3. **कार्यालयगत भूमिका र कर्तव्यहरू (Office Role and Duties)**
   - 3.1 ग्राहक पहिचान (Know Your Customer - KYC)
   - 3.2 ग्राहक सन्तुष्टि तथा सेवा प्रवाह (Customer satisfaction and service delivery)
   - 3.3 दस्तखत, परिचयपत्र तथा कागजातहरूको चेकजाँच (Verification of signature, ID and documents)
   - 3.4 ग्राहक सेवा कक्ष : भूमिका, कार्य र महत्व (Customer service desk: role, functions and importance)
   - 3.5 भुक्तानी प्रकृया (Payment processing)
   - 3.6 बैंक खाता खोल्ने, विवरण उपलब्ध गराउने (Account opening, statement printing)
   - 3.7 चिठीपत्र तथा टिप्पणी लेखन (Letters and Tippani (memo) writing)

3.8 पत्राचार विधि : पठाउने, प्राप्त गर्ने, अभिलेख राख्ने (Letter correspondence receiving / forwarding /recording)
3.9 फाइलिङ्ग, सूचीकरण र कार्यालयका दस्तावेजहरूको विद्युतीय अभिलेख राख्ने (Filing, indexing, digitization of office documents)

4. **सुन/चाँदी कर्जा कारोबार (Gold/ Silver Loan Transactions)**
4.1 सुन/चाँदीका गहना, ढिक्का सुन, कांचो सुन, असर्फी : पहिचान तथा प्रमाणीकरण (Jewellery/ Bullion / Bars/ Coins: identification and verification)
4.2 शुद्धता परीक्षण (Purity test)
4.3 तत्कालिक मूल्य र मूल्याङ्कन गरिएको मूल्य (Spot price and appraised value)
4.4 कर्जा-मूल्य अनुपात (Loan-to-Value ratio)
4.5 मार्जिन कल (Margin call)
4.6 कर्जा जमानत कमिसन (Loan guarantee commission)
4.7 बीमा तथा अन्य सुरक्षा प्रबन्ध (Insurance and other back-up coverage)

खण्ड (B) – ५० अङ्क (६ प्रश्न × ५ अङ्क, २ प्रश्न × १० अङ्क)
Section (B) - 50 Marks (6 Questions × 5 Marks, 2 Questions × 10 Marks)

5. **संगठनात्मक व्यवस्थापन तथा व्यवहार (Organizational Management and Behavior)**
5.1 मानव संशाधन व्यवस्थापनको अवधारणा र कार्यहरू (Concept and functions of human resource management)
5.2 कार्य विवरण, कार्यादेश तथा जिम्मेवारीहरू (Job description, terms of reference and responsibilities)
5.3 नेतृत्व : अवधारणा र प्रकारहरू (Leadership: concept and types)
5.4 कार्य सम्पादन मूल्याङ्कन (Performance evaluation)
5.5 समूह निर्माण र कार्य-कुशलता(Team building and workmanship)
5.6 गुनासो व्यवस्थापन (Grievance management)
5.7 ज्ञान व्यवस्थापन, तनाव व्यवस्थापन, द्वन्द्व व्यवस्थापन (Knowledge management, stress management, conflict management)

6. **लेखाङ्कन तथा ढुकुटी व्यवस्थापन (Accounting and Vault Management)**
6.1 ढुकुटी सांचोहरूको सुरक्षा, जिम्मेवारी, बरबुझारथ तथा सुरक्षा प्रबन्ध (Vault key handling and safekeeping, handover/takeover, security arrangements)
6.2 ढुकुटी खोल्ने/बन्द गर्ने प्रकृया (Vault opening/closing procedure)
6.3 सि.सि.टि.भी. तथा अन्य भौतिक सुरक्षा (CCTV and other physical monitoring)
6.4 आगलागी तथा अन्य प्राकृतिक विपद्बाट सुरक्षा (Protection from fire hazards and other natural calamities)
6.5 नगद जर्नल, लेजर र मुख्य लेजर खाता(Cash journal, ledger and main control ledger)
6.6 दैनिक नगद कारोबारको अभिलेख तथा प्रतिवेदन (Day-end recording and reporting of cash transaction)
6.7 ढुकुटी मौज्दात रजिष्ट्रर, ढुकुटी प्रवेश/निकासा रजिष्ट्रर (Vault register, in/out register)
6.8 नोटकोष संग/बाटको कारोबार (Transaction at/with currency-chest)

7. **विद्युतीय भुक्तानी प्रणाली (Digital/ Electronic Payment Systems)**
   - 7.1 विद्युतीय चेक राफसाफ (Electronic Cheque Clearing -ECC)
   - 7.2 अन्तर-बैंक भुक्तानी प्रंणाली, कनेक्ट आई.पि.एस., रियल टाइम ग्रास सेटलमेन्ट, स्वीफ्ट (InterBank Payment System, ConnectIPS, Real Time Gross Settlement, Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunication -SWIFT)
   - 7.3 इन्टरनेट बैंकिङ्ग, मोबाइल बैंकिङ्ग, क्यू.आर.(QR) कोड, नियर फिल्ड कम्यूनिकेसन (Internet Banking, Mobile Banking, Quick Response Code, Near Field Communication)
   - 7.4 विद्युतीय भुक्तानी कार्डहरू (Digital payment cards)
   - 7.5 वालेटका माध्यमबाट भुक्तानी (Payment through wallets)
   - 7.6 केन्द्रीय बैंक डिजिटल मुद्रा (Central Bank Digital Currency -CBDC)

8. **बैंक सम्बन्धी कानूनहरू (Banking Related Laws)**
   - 8.1 भुक्तानी तथा फछ्र्यौट ऐन, २०७५(Payment and Settlement Act, 2075)
   - 8.2 विद्युतीय कारोबार ऐन, २०६३ (Electronic Transaction Act, 2063)
   - 8.3 सरकारी कारोबार निर्देशिका, २०७६ (नेपाल राष्ट्र बैंकबाट जारी) (Government Transaction Directives, 2076 (Issued by Nepal Rastra Bank))
   - 8.4 राष्ट्रिय वाणिज्य बैंक कर्मचारी सेवा विनियमावली, २०७० (RBB employees bylaws, 2070)

नेपाल बैंक लिमिटेड

अप्राविधिक तर्फ प्रशासन सेवा, प्रशासन समूह, चौथो तह, सहायक पदको खुला प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

सेवा, समूह र संस्था सम्बन्धी

(Service, Group and Institution related subject)

द्वितीय पत्र (Paper II) :–

अर्थशास्त्र, मानवश्रोत, बैंक व्यवस्थापन र नेपाल बैंक सम्बन्धी

(Economics, Human Resources, and Bank Management and NBL Related)

खण्ड (A) – ५० अङ्क (६ प्रश्न × ५ अङ्क, २ प्रश्न × १० अङ्क)

Section (A) - 50 Marks (6 Questions × 5 Marks, 2 Questions × 10 Marks)

1. अर्थशास्त्र (Economics)

1.1 बृहत र सुक्ष्म अर्थशास्त्रको परिभाषा र क्षेत्र (Definition and scope of macro and micro economics)

1.2 बृहत अर्थशास्त्रका सूचकहरू : कुल ग्राहस्थ उत्पादन, प्रतिव्यक्ति आय, लगानी, उपभोग, बचत, सार्वजनिक ऋण व्यवस्थापन, जनसंख्या, निर्यात र आयात (Macro-economic indicators; GDP, per capita income, investment, consumption, saving, public debt management, population, export and import)

1.3 राष्ट्रिय आय : परिचय र गणनाका विधि (National income: introduction and computation technique)

1.4 सरकारी वित्तीय सुरक्षणहरू : परिचय, प्रकार र उद्देश्य (Government financial securities: introduction, types and purpose)

1.5 बजेट : अर्थ, विशेषता, प्रकार, उपकरण र बजेट निर्माण प्रक्रिया (Budget: meaning, feature, types, instruments and process of making budget)

1.6 मुद्रास्फीति : अर्थ, प्रकार र अर्थतन्त्रमा यसले पार्ने प्रभाव (Inflation: meaning, types and its impact in economy)

1.7 उत्पादनका साधनहरू : परिचय, प्रकार र आर्थिक विकासमा भूमिका (Factors of production: introduction, types and role in economic development)

1.8 आर्थिक उदारीकरण र विश्वव्यापीकरण (Economic liberalization and globalization)

2. बैंकिङ्ग सेवा र बजारीकरण (Banking Product and Marketing)

2.1 बैंक बजारीकरण : अर्थ, विशेषता, तत्व, रणनीति र महत्त्व (Bank marketing : meaning, features, elements, strategy and importance)

2.2 आधुनिक बैंकिङ्ग सेवाहरू : विप्रेषण, मोबाइल बैंकिङ्ग, डिजिटल बैंकिङ्ग, डिजिटल वालेट, कार्ड, सी-आस्बा, डिम्याट (Modern banking products/sevices: remittance, mobile banking, digital banking, digital wallet, cards, C-ASBA, DMAT)

2.3 कर्जा लगानी र असुली को अवधारणा (Concept of lending and recovery)

2.4 व्यवहार बैंकिङ्ग : अर्थ, असल ग्राहक अनुभव सिर्जना गर्ने विधि (Behavioral banking: meaning, technique to create good customer experience)

2.5 ग्राहक सम्बन्ध व्यवस्थापनः अवधारणा, महत्त्व, उपकरण र विधि (Customer relationship management : concept, importance, tools and techniques)

3. **मानवश्रोत व्यवस्थापन (Human Resource Management)**
   - 3.1 मानवश्रोत व्यवस्थापन : अवधारणा, कार्यक्षेत्र, उद्देश्य र कार्यहरू (Human resource management : concept, scope, objective and functions)
   - 3.2 कार्य विश्लेषणः अर्थ, क्षेत्र, तत्व र भूमिका (Job analysis: meaning, scope, elements and role)
   - 3.3 भर्ना र छनौटः अवधारणा, प्रक्रिया र विधि (Recruitment and selection; concept, process and techniques)
   - 3.4 तालिम र विकास (Training and development)
   - 3.5 नेतृत्व : अर्थ, प्रकार, भूमिका तथा महत्त्व (Leadership; meaning, types, roles and importance)
   - 3.6 कार्यसम्पादन मूल्याङ्कन र पुरस्कार प्रणाली (Performance appraisal and reward system)
   - 3.7 औद्योगिक सम्बन्धः अवधारणा, ट्रेड युनियनवाद, सामूहिक सौदाबाजी र वार्ता (Industrial relations; concept, trade unionism, collective bargaining and negotiation)
   - 3.8 द्वन्द्व व्यवस्थापन (Conflict management)

खण्ड (B) – ५० अङ्क (६ प्रश्न × ५ अङ्क, २ प्रश्न × १० अङ्क)

Section (B) - 50 Marks (6 Questions × 5 Marks, 2 Questions × 10 Marks)

4. **आन्तरिक नियन्त्रण (Internal Control)**
   - 4.1 आन्तरिक नियन्त्रण : परिचय, प्रकार, तत्व र अनुगमन तथा मूल्याङ्कन (Internal control : introduction, types, elements/components, and monitoring and evaluation)
   - 4.2 बैंकिङ्ग जोखिमका प्रकारहरू र यसको व्यवस्थापन (Types of banking risk and its management)
   - 4.3 बासेल III का मुख्य विशेषताहरू र बैंकमा यसको महत्त्व (Major features of BASEL III and its importance in banking)
   - 4.4 बैंकिङ्ग सम्पत्तिः अर्थ, प्रकार, भौतिक परीक्षण, मर्मतसम्भार र लिलामी (Banking assets: meaning, types, physical verification, maintenance and auction)
   - 4.5 चेक, नगद र डिजिटल बैंकिङ उपकरण प्रयोग गर्दा अपाउनु पर्ने सावधानीका विधि वा उपाय (Technique of control while handling cheque, cash and digital banking instruments)
   - 4.6 प्रभावकारी आन्तरिक नियन्त्रणको लागि आइ.टी/एम.आइ.एस (IT/MIS for effective internal control)

5. **कार्यालय सञ्चालन र व्यवस्थापन (Office Operation and Management)**
   - 5.1 नगद सञ्चालनः प्रमाणीकरण, सन्तुलन, नक्कली नोट पहिचान र नगदको सुरक्षा (Cash operations : verifying, maintaining balance, detecting counterfeit notes and security)
   - 5.2 नोट कोष र सफा नोट नीति (Note chest and clean note policy)
   - 5.3 अन्तरबैंक तथा अन्तरशाखा कारोबार र यसको हिसाबमिलान (Interbank and interbranch transaction and its reconciliation)

5.4 क्लियरिङ र सेटलमेन्ट : ई.सी.सी., आइ.पी.एस., आर.टी.जी.एस र अन्य रकम स्थानान्तरण प्रणाली (Clearing and settlement; ECC, IPS, RTGS and other fund transfer systems)

5.5 टिप्पणी र पत्र लेखनः प्रकार र विधि (Tippani and letter writing : types and techniques)

5.6 डिजिटल र भौतिक फाइलिङ र डकुमेन्टेसन (Digital and physical filing and documentation)

5.7 कार्यालय सजावट : अर्थ, महत्त्व र ग्राहक अनुभव (Office layout : meaning, importance and customer experiences)

6. **नेपाल बैंक लिमिटेडसंग सम्बन्धित (Nepal bank Limited Related)**

6.1 बैंकको इतिहास, दुरदृष्टि, गन्तव्य, लक्ष्य र मूल्य मान्यता (History, vision, mission, goal and value statement of bank)

6.2 दिगोपनका लागि वर्तमान अवस्था, उपलब्धि र चुनौती (Current status, achievements and challenges for sustainability)

6.3 SWOT/ PESTLE विश्लेषण (SWOT/PESTLE Analysis)

6.4 बैंकका सेवा र मुख्य वित्तीय परिसूचकहरू (Services/products and major financial indicators of bank)

कृषि विकास बैंक लिमिटेड

अप्राविधिक तर्फ प्रशासन सेवा, प्रशासन समूह, चौथो तह, लेखपाल (प्रशासन) पदको खुला प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

सेवा, समूह र संस्था सम्बन्धी

(Service, Group and Institution related subject)

द्वितीय पत्र (Paper II) :–

बैंकिङ्ग, अर्थशास्त्र, कार्यालय व्यवस्थापन र कृषि विकास बैंक सम्बन्धी

(Banking, Economics, Office Management and ADBL Related)

खण्ड (A) – ५० अङ्क (६ प्रश्न × ५ अङ्क, २ प्रश्न × १० अङ्क)

Section (A) - 50 Marks (6 Questions × 5 Marks, 2 Questions × 10 Marks)

1. **वाणिज्य बैंक व्यवस्थापन (Management of Commercial Banks)**
   - 1.1 बाणिज्य बैंकहरूको नाफा र तरलता व्यवस्थापन (Profitability and liquidity management)
   - 1.2 कर्जा लगानीका सिद्धान्तहरू (Lending principles of credit)
   - 1.3 कर्जा असूली र निष्कृय कर्जा व्यवस्थापन (Recovery and non-performing loan management)
   - 1.4 बैंक सञ्चालन उत्कृष्टता र सेवा प्रवाह (Operation excellence & service delivery in banks)
   - 1.5 मर्जर तथा एक्वीजिसन (Mergers and acquisitions)
   - 1.6 वाणिज्य बैंकहरूको जोखिम व्यवस्थापन (Risk management of commercial banks)
   - 1.7 ब्याजदर करिडोर (Interest Rate Corridor -IRC)
   - 1.8 नेपाल राष्ट्र बैंक निर्देशन अनुसार कर्जाको वर्गीकरण (Classification of loan according to NRB directives)
   - 1.9 कर्जा चक्र तथा कर्जाको व्यवस्थापन (Credit cycle and loan management)

2. **आधुनिक बैंकिङ सेवाहरू (Modern Banking Products and Services)**
   - 2.1 एजेन्सी बैंकिङ सेवाहरू (Agency banking services)
   - 2.2 ई-बैंकिङः प्रकार र महत्व (e-Banking: types and importance)
   - 2.3 मोबाइल बैंकिङ र इन्टरनेट बैंकिङ (Mobile banking and internet banking)
   - 2.4 नियो बैंकको अवधारणा र फाईदा (Concept and advantage of Neo Bank)
   - 2.5 कागजरहित बैंकिङ प्रणाली (Paperless banking system)
   - 2.6 एटिएम, डेबिट कार्ड, क्रेडिट कार्ड, डलर, प्रिपेड कार्ड, किसान कार्ड र भिसा कार्ड (ATM, Debit Card, Credit Card, Dollar, Prepaid Card, Kisan Card and Visa Card)
   - 2.7 पोइन्ट अफ सेल, क्यूआर आधारित भुक्तानी (POS, QR based payment)
   - 2.8 Any Branch Banking System (ABBS)
   - 2.9 C-ASBA, DEMAT, Mero Share & CDSC

3. **बैंकिङ उपकरणहरू (Banking Instruments)**
   - 3.1 प्रतित पत्र : अवधारणा, प्रकार र जारी गर्ने प्रक्रिया (Letter of credit: concept, types and process)
   - 3.2 बैंक जमानत : अवधारणा, प्रकार र जारी गर्ने प्रक्रिया (Bank guarantee: concept, types and process)
   - 3.3 चेक तथा ड्राफ्ट : अर्थ, प्रकार र पक्षहरू (Cheque and draft: meaning, types and involved parties)
   - 3.4 बिल कलेक्सन (Bills collection)
   - 3.5 प्रोमिसरी नोट (Promissory note)
   - 3.6 SWIFT, RTGS, ECC
   - 3.7 ट्राभलर चेक (Traveler's cheque)
   - 3.8 विप्रेषणः अवधारणा र आर्थिक प्रभाव (Remittance: concept and economic impact)

कृषि विकास बैंक लिमिटेड

अप्राविधिक तर्फ प्रशासन सेवा, प्रशासन समूह, चौथो तह, लेखपाल (प्रशासन) पदको खुला प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

खण्ड (B) – ५० अङ्क (६ प्रश्न × ५ अङ्क, २ प्रश्न × १० अङ्क)

Section (B) - 50 Marks (6 Questions × 5 Marks, 2 Questions × 10 Marks)

4. **अर्थशास्त्र(Economics)**
   - 4.1 सूक्ष्म तथा बृहत अर्थशास्त्रको अवधारणा (Concept of micro and macro economics)
   - 4.2 माग र पूर्तिका सिद्धान्तहरू (Principles of demand and supply)
   - 4.3 उत्पादन, उपभोग र बचत (Production, consumption and saving)
   - 4.4 सरकारी धितोपत्र, धितोपत्र, बन्ड र डिबेन्चर(Government securities, share, bond and debenture)
   - 4.5 मुद्रास्फीतिः अवधारणा, प्रकार, कारण र परिणाम (Inflation: concept, types, causes and consequences)
   - 4.6 नेपाल सरकारको बजेट र आर्थिक नीति (Nepal's government budget and fiscal policy
   - 4.7 नेपाल राष्ट बैंकबाट जारी मौद्रिक नीति (NRB monetary policy)
   - 4.8 नेपालको मुद्रा बजार र पूँजी बजार (Money market and capital market in Nepal)

5. **कार्यालय व्यवस्थापन (Office Management)**
   - 5.1 पत्र लेखन र अन्तर विभागीय पत्राचार (Letter writing and inter departmental correspondence)
   - 5.2 दर्ता र चलानी (Registration and dispatch of documents)
   - 5.3 टिप्पणी लेखन (Memo (tippani) writing)
   - 5.4 अभिलेख व्यवस्थापन (Records management)
   - 5.5 फाइलिङ प्रणाली र प्रक्रिया (Filing system and procedure)
   - 5.6 अनुक्रमणिका र सूचीकरण (Indexing and cataloging)
   - 5.7 सञ्चार व्यवस्थापन (Communication management)
   - 5.8 कार्यालयको संरचना र सजावट/लेआउट (Office structure and office decoration/layout)

6. **कृषि विकास बैंक लिमिटेडको संक्षिप्त परिचय (Overview of the ADBL)**
   - 6.1 कृषि विकास बैंक लिमिटेडः विकासक्रम, उपलब्धि, दुरदृष्टि, ध्येय र मूल्य मान्यता (Agricultural Development Bank Ltd. (ADBL): historical development, achievement, vision, mission and core values)
   - 6.2 बैंकको वर्तमान संगठनात्मक संरचना (Existing organizational structure of the bank)
   - 6.3 कृषि विकास बैंक लि., कर्मचारी सेवा विनियमावली, २०६२ (ADBL employees bylaws, 2062)
   - 6.4 नेपालको आर्थिक (कृषि, ग्रामिण तथा बैंकिङ) क्षेत्रको विकासमा कृषि विकास बैंकले पुर्याएको योगदान, भूमिका, सम्भावना र चुनौतीहरू (Contribution, role, potentialities and challenges of the ADBL in the development of Nepal's economic (agriculture, rural and banking) sector
   - 6.5 कृषि विकास बैंकको वर्तमान वित्तीय स्थिति र प्रगति झलक (Current financial status and progress of ADBL)
   - 6.6 कृषि विकास बैंकको सवल र दुर्वल पक्ष, अवसर र चुनौती (Strengths and weaknesses, opportunities and threats of ADBL)
   - 6.7 कृषि विकास बैंकमा कोर बैंकिङ प्रणाली (Core Banking System (CBS) in ADBL)